

ŽENSKA KOT STEBER ENOSTARŠEVSKJE DRUŽINE

Maja Žibert¹³⁴, prof. zgodovine, uni. dipl. soc. kulture
Šolski center Kranj, Strokovna gimnazija

Povzetek: Vloga žensk v enostarševskih družinah je ključna in pogosto zelo zahtevna. Ženske v teh družinah pogosto prevzamejo dvojno vlogo – vlogo starša, ki nudi ljubezen in vzgojo, ter vlogo glavne finančne in organizacijske skrbnice. Pogosto se srečujejo z izzivi, kot so usklajevanje dela z družinskimi obveznostmi, finančne težave ter iskanje čustvene podpore. Poleg tega igrajo pomembno vlogo pri oblikovanju stabilnega in ljubečega okolja za otroke, kar je lahko izjemno težavno v okoliščinah brez podpore drugega starša. Pogosto morajo biti tudi vzor svojim otrokom, saj jih učijo pomembnosti vztrajnosti, odgovornosti in obvladovanja stresnih situacij. Osredotočili se bomo na pomen družbene strukture in vpliv patriarhata na življenje žensk v enostarševskih družinah. Cilj je osvetliti, kako družbene norme in spolna neenakost oblikujejo izkušnje žensk ter kako lahko feministična perspektiva prispeva k razumevanju teh izzivov. Raziskali bomo tudi pomen socialnih mrež in podpornih sistemov pri spopadanju z izzivi enostarševskih družin. Namen je izpostaviti ključne vire podpore, ki omogočajo ženskam lažje usklajevanje starševstva, dela in drugih obveznosti. Posvetili se bomo še vplivu širšega okolja na stabilnost in dobrobit enostarševskih družin. Cilj je preučiti, kako različni dejavniki okolja vplivajo na vlogo žensk in njihovo sposobnost ustvarjanja stabilnega mikro in makrookolja za otroke.

Ključne besede: vloga žensk, enostarševska družina, vpliv okolja, družbeni dejavniki, otroci

UVOD

Enostarševske družine so pomemben del sodobnih družbenih struktur, v katerih ženske pogosto prevzemajo osrednjo vlogo. Pojavil se je lik gospodinje, ki skrbi za dom, finance, potrebe družinskih članov in drugih (Rener, 1993). Čeprav so ženske v teh družinah nosilke družinske stabilnosti, se pogosto soočajo z raznovrstnimi izzivi, ki segajo od ekonomske negotovosti do čustvene preobremenjenosti. V teh razmerah se od žensk zahteva neverjetna vzdržljivost in iznajdljivost, saj hkrati skrbijo za vzgojo otrok, za gospodinjstvo in pogosto delajo, da zagotovijo osnovne življenjske pogoje. Takšen način življenja pogosto vodi v fizično in psihično izčrpanost, ker ženske nenehno usklajujejo med različnimi zahtevami in odgovornostmi. Družbeni kontekst igra ključno vlogo pri oblikovanju izkušenj žensk v enostarševskih družinah. Patriarhalni vzorci, zakoreninjeni v mnogih družbah, ustvarjajo dodatne ovire, saj omejujejo dostop žensk do virov podpore in pogosto povečujejo občutek osamljenosti. Očetje imajo pravico, da je za njih poskrbljeno, kar naj bi izhajalo iz avtoritete (prav tam). Kljub temu pa ženske v teh družinah pogosto dokazujejo izjemno sposobnost prilagajanja in gradnje stabilnega okolja za svoje otroke. Razumevanje teh izzivov zahteva celovit pristop, ki vključuje analizo družbenih norm, spolne neenakosti ter pomena podpornih sistemov. S preučevanjem teh vidikov lahko osvetlimo, kako širša družbena struktura vpliva na življenje enostarševskih družin. Naša raziskava se osredotoča na pomen feministične perspektive pri iskanju rešitev, ki bi olajšale breme ženskam v enostarševskih družinah ter prispevale k njihovemu boljšemu vključevanju v družbeno okolje.

¹³⁴ maja.zibert@sckr.si

METODOLOGIJA

Pri raziskovanju vloge žensk v enostarševskih družinah bomo uporabili kvalitativno metoda, ki temelji na analizi sekundarnih virov. Ta pristop omogoča celovito razumevanje kompleksnih družbenih procesov in izzivov, s katerimi se srečujejo ženske ter osvetljuje vpliv patriarhata, spolne neenakosti in družbenih podpornih sistemov.

Izvedli bomo analizo prejšnjih raziskav, ki so obravnavale tematiko enostarševskih družin s poudarkom na izzivih s katerimi se soočajo ženske, ter o njihovih strategijah spoprijemanja z vsakdanjimi težavami. Poseben poudarek bomo namenili študijam, ki raziskujejo vpliv družbenih norm in struktur na dobrobit teh družin ter na vzgojo otrok. Preučili bomo tudi obstoječo literaturo s področja patriarhata, spolne neenakosti in podpornih sistemov. S tem bomo oblikovali teoretično osnovo za razumevanje družbenih mehanizmov, ki vplivajo na vlogo žensk v enostarševskih družinah

Sledi pregled zakonodaje, ki neposredno ali posredno vpliva na življenje enostarševskih družin. Osredotočili se bomo na zakone, ki urejajo socialne pravice, finančne podporne ukrepe, starševske pravice ter dostop do storitev, kot sta otroško varstvo ali izobraževanje. Ta analiza bo osvetlila pomanjkljivosti in morebitne ovire v obstoječi zakonodaji ter pokazala, kako le-ta podpira ali omejuje enostarševske družine.

Pogledali si bomo tudi zgodovinske in kulturne vidike spolne neenakosti, medtem ko bo pregled del o podpornih sistemih poudaril pomen družbenih mrež pri spopadanju z izzivi. Uporaba kvalitativne metode raziskovanja sekundarnih virov zagotavlja globok vpogled v obravnavano problematiko ter omogoča kritično analizo obstoječih podatkov. Ta pristop ne le osvetljuje trenutno stanje, temveč odpira prostor za razvoj predlogov za izboljšanje položaja žensk v enostarševskih družinah.

ANALIZA PODATKOV

Analiza podatkov o vlogi žensk v enostarševskih družinah vključuje povezovanje različnih vidikov družbene realnosti, primerjanje obstoječih raziskav in oblikovanje celovite slike o raziskovalnem problemu.

Družbeni kontekst in izzivi žensk v enostarševskih družinah

Ženske v enostarševskih družinah pogosto nosijo dvojno breme čustvene skrbi in finančne odgovornosti. Primerjalna analiza raziskav kaže, da večina teh žensk poroča o visokih stopnjah stresa, povezanega z usklajevanjem poklicnih in družinskih obveznosti. Sam izum materinstva je opredelil vloge, pričakovanja in odnos med materjo in otrokom (Giddens, 2002). Finančna stiska je še posebej izrazita, saj so raziskave v različnih državah pokazale, da imajo enostarševske družine večjo verjetnost za revščino v primerjavi z dvostarševskimi družinami. Patriarhalna družbena struktura je bistven dejavnik, ki otežuje njihovo situacijo. Očetje se od mater ne razlikujejo po sposobnosti, ampak po obsegu skrbi za otroke (Golombok, 2023). Materinstvo glede na očetovstvo tudi ne dovoljuje odstopanja od brezpogojne skrbi za otroke (Žakelj, 2007). Številne raziskave poudarjajo, da družbene norme še vedno privilegirajo tradicionalne družinske modele, zaradi česar enostarševske družine pogosto niso deležne enakovredne obravnave. To vpliva tudi na dostop do podpornih sistemov, kot so socialne službe, subvencije in varstvo otrok.

Vpliv zakonodaje in družbenih politik

Družina je življenjska skupnost otroka, ne glede na starost otroka, z obema ali enim od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice (Družinski zakonik, 2019). Družinski zakonik v Sloveniji je temeljni pravni akt, ki ureja družinska razmerja, med drugim tudi enostarševske družine. Zakon priznava različne oblike družin, vključno z enostarševskimi, in opredeljuje družino kot življenjsko skupnost otroka z enim ali obema staršema ali z drugo odraslo osebo, ki skrbi za otroka in ima do njega določene pravice ter dolžnosti. Starš, ki skrbi za otroka v enostarševski družini, ima pravico in dolžnost zagotavljati njegovo vzgojo,

izobraževanje, preživljanje ter varstvo. Če drugi starš ne izpolnjuje svojih obveznosti, lahko država zagotovi nadomestilo za preživnino. Vse to določajo predpisi za pravno ureditev zakonske zveze in družinskih razmerij (ZZZDR, 2017).

Poleg tega Družinski zakonik poudarja zaščito koristi otroka, ki je vedno na prvem mestu. To vključuje pravico otroka do stika z obema staršema, če je to v njegovo korist. Enostarševske družine so upravičene do različnih oblik socialne pomoči, kot so otroški dodatki, subvencije za vrtec in druge oblike finančne podpore, kar pomaga zagotavljati enake možnosti otrokom v takih družinah. Družinski zakonik tako zagotavlja pravno podlago za zaščito pravic in dolžnosti enostarševskih družin ter postavlja okvir za podporo njihovem delovanju (Družinski zakonik, 2017).

Pregled zakonodaje pokaže mešane rezultate. V nekaterih državah obstajajo zakonodajni mehanizmi, ki zagotavljajo podporo enostarševskim družinam, kot so otroški dodatki, dostop do subvencioniranega bivanja in ugodnosti za zaposlene matere. Vendar pa je pri primerjavi različnih pravnih sistemov razvidno, da številne zakonodaje ne zadostujejo za odpravo ovir, s katerimi se srečujejo ženske, primer so Španija, Nemčija, Poljska (SurMom Surrogacy. b. d.). Pogosto so predpisi parcialni in ne naslavlajo specifičnih potreb, kot so fleksibilni delovni pogoji ali brezplačno varstvo otrok.

Povezovanje feministične perspektive

Feministični pogled na enostarševske družine se osredotoča na prepoznavanje in odpravljanje družbenih neenakosti, ki vplivajo na ženske v teh družinah. Feministke poudarjajo, da so enostarševske družine pogosto posledica širših družbenih in ekonomskih dejavnikov, kot so neenakost spolov, pomanjkanje podpore za delovne matere in stereotipi o vlogah žensk v družbi. Ženske v enostarševskih družinah se pogosto soočajo z dvojno obremenitvijo, skrbjo za otroke in zagotavljanjem finančne stabilnosti, kar feministke vidijo kot posledico tradicionalnih družbenih pričakovanj, ki ženske postavljajo v vlogo primarnih skrbnic (Kuhar in Ule, 2003).

Feministke poudarjajo tudi pomen podpore enostarševskim družinam, zlasti tistim, kjer ima ženska glavno vlogo. To vključuje dostop do kakovostnih javnih storitev, kot so vrtci, šole in zdravstvena oskrba, ter zagotavljanje enakih možnosti na trgu dela. Poleg tega opozarjajo na potrebo po odpravi stigmatizacije enostarševskih družin, saj so te pogosto obravnavane kot nepopolne ali manjvredne v primerjavi z dvostarševskimi družinami. Vloga ženske v enostarševski družini je v feminističnem pogledu ključna, vendar ne bi smela biti breme. Feministke si prizadevajo za družbo, kjer bi ženske imele enake možnosti za osebno in poklicno izpolnitev, ne glede na svojo družinsko situacijo. To vključuje tudi prepoznavanje in vrednotenje njihovega prispevka kot skrbnic in delavk ter zagotavljanje podpore, ki jim omogoča kakovostno življenje zase in za svoje otroke. Kot pravi Bizjak (1999), lahko govorimo tudi o nepravilnem starševstvu, če si otroka prilašča eden od obeh staršev.

Feministična literatura opozarja, da so izzivi žensk v enostarševskih družinah tesno povezani s spolno neenakostjo in sistemskimi neenakostmi. Na primer, patriarhalne vrednote vplivajo na percepcijo žensk kot edinih skrbnic, kar krepi stereotipe in zmanjšuje možnosti za vključitev moških v vzgojo otrok. Materinstvo se ne smatra več kot naravni instinkt, ampak kot učenje spretnosti starševstva (Žakelj, 2007). Poleg tega feministična teorija izpostavlja potrebo po krepitvi podpornih mrež, kot so skupnosti za medsebojno pomoč, ki lahko zmanjšajo osamljenost in obremenjenost žensk.

Vloga socialnih mrež in podpornih sistemov

Ključna ugotovitev raziskav je, da imajo socialne mreže močan vpliv na uspešnost žensk pri spopadanju z izzivi enostarševstva. V zadnjih letih se je pomen pojma družine zelo razrahljal. Jedrne družine nadomeščajo enostarševske družine, zunajzakonsko partnerstvo, nadomestno materinstvo, družina postaja veliko bolj fluidna (Erdlen, 2019). Podpora družine, prijateljev ali lokalnih skupnosti lahko zmanjša stres in izboljša splošno dobrobit teh družin. Primerjava med različnimi okolji pokaže, da so ženske iz družbeno bolj povezanih skupnosti bolje opremljene za soočanje s težavami (Golombok, 2023).

Raziskovalni problem je kompleksen in večdimenzionalen. Analiza kaže, da vloga žensk v enostarševskih družinah ni zgolj vprašanje posameznih strategij spoprijemanja, temveč je močno prepletena z družbenimi normami, ekonomskimi pogoji in zakonodajnimi okvirji. Družbene norme se spreminjajo zgolj glede vloge očeta. Na eni strani je oče pri vzgoji otroka zelo aktiven in prisoten, na drugi strani pa se sprejema tudi njegova popolna odsotnost (Švab, 2001). S povezovanjem ugotovitev o vplivu patriarhata, zakonodaje in socialnih mrež je jasno, da potrebujejo ženske celovito podporo, ki vključuje tako sistemske spremembe kot tudi krepitev lokalnih podpornih sistemov. Za trajnostne izboljšave je ključnega pomena, da se razbijajo patriarhalni vzorci, izboljšajo zakonodajni ukrepi in spodbudi širša vključenost skupnosti pri podpori enostarševskih družin.

RAZPRAVA

Razprava, ki vključuje mnenja in stališča žensk, odpira pomemben vpogled v razumevanje izzivov, s katerimi se soočajo, ter njihovih pričakovanj in potreb v kontekstu enostarševskih družin. Pri vključevanju perspektiv žensk je ključnega pomena, da zajamemo različne vidike njihovih izkušenj, od osebnih preizkušenj do širših družbenih vplivov. Ženske v teh družinah pogosto izpostavljajo občutek preobremenjenosti, ker so hkrati finančne, čustvene in organizacijske skrbnice. Raziskave kažejo, da v vseh modernih družbah ženske opravijo večino družinskega in gospodinjanskega dela in ni razlike, ali so zaposlene ali ne (Rener, 1993). Iz njihovih mnenj je mogoče zaznati poudarek na odsotnosti ustrezne podpore in priznanja njihovega položaja v družbi. Velikokrat pravijo, da se čutijo spregledane v zakonodajnem okviru.

Številne ženske opozarjajo, da patriarhalne norme utrjujejo predsodke do enostarševskih družin. Spolni stereotipi pogosto utrjujejo prepričanje, da morajo ženske nositi glavno breme vzgoje otrok, kar še povečuje občutek izolacije. Nekatere opozarjajo na nujnost spremembe mentalitete, da se otrok enostarševskih družin ne etiketira (Butler, 2001). Mnoge ženske poudarjajo, da so socialni stiki in podporne mreže ključnega pomena za njihovo dobrobit. Opozarjajo na pomen organizacij, skupin za podporo in prijateljskih odnosov, ki jim omogočajo deliti breme in najti razumevanje. Ženske pogosto izražajo željo po boljših zakonodajnih in sistemskih rešitvah, kot so fleksibilnejši delovni pogoji, dostopnejše otroško varstvo in finančne spodbude. Prepoznavajo, da je stabilnost njihovih družin tesno povezana z dostopom do teh virov (Golombok, 2023). Celovita podoba raziskovalnega problema temelji na raznolikosti perspektiv žensk, družbenih dejavnikov ter vplivu širšega okolja, ki oblikuje izkušnje žensk v enostarševskih družinah. Ta večdimenzionalni pristop osvetljuje ključne dejavnike, ki prispevajo k izzivom ter identificira priložnosti za izboljšave.

Struktura izzivov žensk v enostarševskih družinah

Ženske v enostarševskih družinah se soočajo z večplastnimi izzivi, ki so globoko ukoreninjeni v družbenem kontekstu. Povezovanje med ekonomskimi, čustvenimi in socialnimi pritiski razkriva kompleksen preplet osebnih preizkušenj in sistemskih omejitev. Na eni strani opravljajo tradicionalno materinsko vlogo, ki zahteva skrb za otroka in ustvarjanje čustveno stabilnega okolja, na drugi strani pa se spopadajo z ekonomskim pritiskom zagotavljanja osnovnih življenjskih potreb (Poljanec, 2020). To dvojno breme pogosto vodi v izčrpanost, saj morajo med omejenimi možnostmi izbirati prioritete, kot sta delo ali čas z otroki. Hkrati družbene norme in predsodki otežujejo položaj žensk, saj pogosto naletijo na stigmatizacijo zaradi svojega družinskega statusa. Patriarhalni vzorci še vedno utrjujejo predstavo o idealu družine, kjer sta prisotna oba starša, kar enostarševske družine potiska na obrobje družbenega sprejemanja (Švab, 2000). Ženske izpostavljajo potrebo po prepoznavanju njihovega prispevka in zmanjšanju stigme, ki spremlja njihov položaj.

Vloga zakonodaje pri oblikovanju izkušenj žensk

Zakonodaja ima ključno vlogo pri podpori enostarševskih družin, vendar pogosto ne naslavlja vseh njihovih potreb. Pregled obstoječih pravnih okvirjev razkriva vrzeli, ki omejujejo dostop do storitev, kot so brezplačno otroško varstvo, fleksibilni delovni pogoji ter finančne ugodnosti. Na primer, pomanjkljivo urejen sistem otroških dodatkov in neenak dostop do subvencioniranih storitev dodatno obremenjujeta ženske. Konvencija Združenih narodov o otrokovih pravicah se v Sloveniji udeležuje

skozi Ustavo, predvsem v 5. in 7. členu (Bizjak, 1999). Tudi tam, kjer zakonodaja nudi določene ugodnosti, se pogosto pojavi birokratska zapletenost, ki zmanjšuje uporabnost teh programov. Ženske zato pozivajo k zakonodajnim spremembam, ki bi bile bolj osredotočene na njihove potrebe. To vključuje oblikovanje politik, ki ne zagotavljajo zgolj minimalne podpore, temveč aktivno spodbujajo stabilnost enostarševskih družin. Podpora širše skupnosti in socialnih mrež ima izjemen vpliv na dobrobit žensk. Tiste, ki imajo dostop do družinske ali prijateljske pomoči, pogosto poročajo o manjšem stresu in boljšem čustvenem zdravju. Poleg tega obstajajo lokalne organizacije, ki ponujajo svetovanje, finančno pomoč ali družbene programe za podporo enostarševskim družinam. Vendar pa mnoge ženske opozarjajo, da so takšne podpore omejene ali nedostopne, zlasti v ruralnih območjih ali okoljih z manjšo povezanostjo skupnosti. Pomanjkanje teh virov lahko vodi v izolacijo, kar dodatno otežuje spopadanje z izzivi. Potrebne so pobude, ki bi spodbujale širitev tovrstnih mrež in programov, ter omogočale dostop do teh storitev ne glede na lokacijo ali družbeni status (Erdlen, 2019).

Feministična perspektiva in razbijanje patriarhalnih vzorcev

Patriarhalni vidik enostarševske družine pogosto temelji na tradicionalnih družbenih normah, ki poudarjajo pomen dvostarševske družine kot idealne oblike družinskega življenja. V patriarhalni družbi se enostarševske družine pogosto obravnavajo kot nepopolne ali manjvredne v primerjavi z družinami, kjer sta prisotna oba starša. Ta pogled lahko vodi do stigmatizacije enostarševskih družin in omejevanja njihovega dostopa do družbenih virov ter podpore.

Vloga ženske v enostarševski družini je v patriarhalnem kontekstu pogosto obremenjena z dodatnimi pričakovanji (Giddens, 2002). Ženske se soočajo z dvojno obremenitvijo – kot skrbnice in kot glavne finančne oskrbnice družine. Patriarhalni vidik lahko tudi omejuje možnosti žensk za osebno in poklicno izpolnitev, saj se od njih pričakuje, da bodo svoje potrebe postavile na drugo mesto za dobrobit družine. Kljub temu se v sodobni družbi patriarhalni vidik enostarševskih družin vse bolj izziva. Pojavljajo se prizadevanja za prepoznavanje raznolikosti družinskih oblik in odpravljanje stigmatizacije enostarševskih družin (Poljanec, 2020).

Feministični pristop k analizi tega problema poudarja nujnost razbijanja patriarhalnih struktur, ki ohranjajo spolno neenakost in omejujejo možnosti žensk. Osredotočanje na razumevanje in odpravo predsodkov, ki spremljajo enostarševske družine, je ključno za ustvarjanje bolj vključujočega družbenega okolja, sem spada tudi omilitev servisne funkcije ženske (Rener, 1993). Literarne analize feminističnih avtoric kažejo na potrebo po večjem priznanju žensk kot ključnih stebrov družinske stabilnosti.

Celovita podoba raziskovalnega problema razkriva večplastnost izzivov žensk v enostarševskih družinah. Izkušnje teh žensk kažejo na nujnost družbenih, zakonodajnih in kulturnih sprememb, ki bi omogočile boljše vključevanje ter podporo tem družinam. Povezovanje feminističnih perspektiv, družbenih mrež in zakonodajnih reform je ključno za oblikovanje rešitev, ki bi olajšale njihovo življenje ter hkrati krepile stabilnost širše družbe.

ZAKLJUČNA RAZMIŠLJANJA

Matere v enostarševskih družinah se soočajo s številnimi izzivi, ki zahtevajo veliko notranje moči in vztrajnosti. Ena največjih preprek je finančna nestabilnost, saj pogosto same skrbijo za dohodek, s katerim morajo zagotoviti vse potrebe svojih otrok. Poleg tega se lahko srečujejo z družbenimi stereotipi, ki njihove družine obravnavajo kot nepopolne, kar lahko vodi v občutek stigmatizacije in izolacije. Vsakodnevni ritem življenja je poln izzivov, saj morajo usklajevati delo, vzgojo otrok in lastne potrebe, pri čemer jim pogosto zmanjkuje časa zase, kar lahko vodi v izčrpanost. Ob tem je občutek osamljenosti lahko še posebej močan, saj nimajo partnerja, na katerega bi se lahko naslonile pri sprejemanju odločitev ali preprosto pri vsakdanjih opravilih. Kljub vsemu pa matere v enostarševskih družinah pogosto razvijejo izjemno odpornost in sposobnost prilagajanja ter s pomočjo

širše skupnosti, družine in socialnih storitev ustvarjajo stabilno in ljubeče okolje za svoje otroke. Vse to priča o njihovi neizmerni moči in predanosti starševski vlogi (Rener, 1993).

Zakonodaja ima ključno vlogo pri oblikovanju življenjskih pogojev mater samohranilk, saj lahko s svojimi določbami olajša ali oteži njihovo vsakodnevno realnost. Socialni transferji, kot so otroški dodatki, denarne pomoči in davčne olajšave, so v teoriji zasnovani tako, da pomagajo omiliti finančne stiske, vendar njihova dostopnost in višina pogosto ne zadoščata za pokritje vseh potreb. Poleg tega lahko birokratski postopki, ki zahtevajo obsežno dokumentacijo ali dolge čakalne roke, povzročijo dodatne ovire pri pridobivanju teh ugodnosti. Družinska zakonodaja je pomemben dejavnik, saj so pravice do skrbništva, preživnine in stikov z drugim staršem lahko vir dolgotrajnih pravnih bojev, ki vplivajo na čustveno stabilnost matere in otrok (Bizjak, 1999). V nekaterih sistemih so mehanizmi za izterjavo preživnine pomanjkljivi, kar pomeni, da številne samohranilke ostanejo brez pomembnega finančnega vira. Zakonodaja, ki ureja delovna razmerja, pa lahko prispeva k boljšemu usklajevanju službenih obveznosti in starševstva, denimo z možnostjo fleksibilnega delovnega časa, pravico do porodniškega dopusta ali dostopom do cenovno dostopnega varstva otrok. Pogosto se izkaže, da kljub obstoječim zakonom praksa ni vedno usmerjena v korist mater samohranilk. Pomanjkanje ustrezne implementacije, neustrezne socialne politike ali celo predsodki v pravnem sistemu lahko ustvarijo dodatne izzive. Ključno je, da zakonodaja ne temelji zgolj na formalnih določbah, ampak se prilagaja dejanskim potrebam samohranilskih družin in jim zagotavlja stabilno okolje za vzgojo otrok (Družinski zakonik, 2017).

Feministični pogled na enostarševske družine in matere samohranilke izhaja iz širše analize družbenih struktur, ki vplivajo na položaj žensk v družbi. Takšne družine pogosto razkrivajo sistemske neenakosti, ki jih ženske doživljajo – od ekonomske prikrajšanosti do neenakomerne razporeditve skrbstvenega dela. Matere samohranilke se pogosto znajdejo v položaju, kjer morajo hkrati opravljati vlogo glavne skrbnice in edine finančne opore družini, pri čemer se soočajo s številnimi družbenimi, pravnimi in ekonomskimi ovirami. Feministične analize poudarjajo, da so socialne politike pogosto zasnovane na tradicionalnih predstavah o družini, ki predpostavljajo prisotnost obeh staršev. Posledično se samohranilke soočajo s sistemskim pomanjkanjem podpore, kot so neustrezni socialni transferji, pomanjkanje dostopnega otroškega varstva in diskriminacija na trgu dela. Poleg tega je delo, ki ga matere opravljajo doma, pogosto nevidno in družbeno podcenjeno, kar prispeva k ekonomski neenakosti med moškimi in ženskami (Giddens, 2002). Feministke se zavzemajo za preoblikovanje teh sistemskih ovir, od boljših zakonodajnih ukrepov za zaščito delavskih pravic samohranilk, do večje družbene prepoznave njihovega skrbstvenega dela. Prav tako opozarjajo na potrebo po kulturni spremembi, kjer bi bile enostarševske družine sprejete kot enakovredne drugim družinskim strukturam, brez stigme ali stereotipov, ki jih spremljajo. V širšem smislu feministični pogled na samohranilstvo odpira vprašanja o pravičnejši družbeni ureditvi, ki bi v ospredje postavila potrebe žensk in njihovih otrok, namesto da jih obravnava kot izjemo ali problem (Rener, 1993).

Socialne mreže igrajo ključno vlogo pri podpori enostarševskih družin, saj nadomeščajo manjkajočo oporo partnerja in pomagajo pri čustvenem, praktičnem ter finančnem obvladovanju vsakodnevnih izzivov. Za matere samohranilke so prijatelji, sorodniki, sodelavci in širša skupnost pogosto tista nevidna infrastruktura, ki omogoča lažje usklajevanje starševskih obveznosti. Neformalna pomoč, kot je varstvo otrok, svetovanje ali zgolj čustvena podpora, je lahko odločilna pri preprečevanju osamljenosti in izgorelosti (Erdlen, 2019).

Poleg osebnih socialnih mrež ima pomemben vpliv tudi dostop do institucionalne podpore, saj organizacije, društva in spletne skupnosti lahko nudijo prostor za izmenjavo izkušenj, pravno svetovanje in praktično pomoč. Sodobne tehnologije omogočajo, da matere samohranilke vzpostavijo stik z ljudmi v podobnih situacijah, kar jim daje občutek povezanosti in solidarnosti. V družbah, kjer je podporna mreža močna, se samohranilke lažje soočajo z izzivi, pridobijo samozavest in občutek, da niso same. Pomembno je tudi, da se družba zaveda pomena teh mrež in aktivno prispeva k njihovi

krepitevi, vse od fleksibilnih delovnih pogojev do dostopnih javnih storitev, ki olajšajo življenje samohranilskim družinam.

LITERATURA IN VIRI

- Bizjak, I. (1999). Vzajemno starševstvo po razvezi zakonske zveze ali razpadu izvenzakonske skupnosti: ugodnejše možnosti za socialno delo z družino. *Socialno delo*, 38(1), 29-40 <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:doc-XQ5TSXOT>
- Butler, J. (2001). *Težave s spolom: Feminizem in subverzija identitete*. ŠKUC.
- Družinski zakonik. (2017). Uradni list RS, št. 15/17, 21/18 - ZNOrg.
- Erdlen, A. (2019). Vloga staršev v sodobni družini. *Otrok in knjiga*, 46(105), 48-61. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-FUAC8AUU>
- Giddens, A. (2002): *Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Golombok, S. (2023, junij 24). *We Are Family: What Really Matters for Parents and Children* [video] <https://www.treoir.ie/5706-2/>
- Švab, A. (2000). Poti in stranpoti novih očetovskih identitet: Nekaj misli o sociološki interpretaciji novega (postmoderna*) očetovstva. V *Teorija in praksa* 37(2), 248–263.
- Švab, A. (2001). *Družina: od modernosti do postmodernosti*. Znanstveno in politično središče.
- SurMom Surrogacy. (b. d.) *Legislation of different countries on surrogacy* <https://www.surmom.com/legislation-surrogacy/>
- Poljanec, A. (2020). Moški in ženska se pri vzgoji dopolnjujeta. *Vzgoja*, 22 (86), 7-8. <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-QQ3MLW2C>
- Rener, T. (1993). Politika materinjenja ali Father Knows Best: for Him the Play, for Her the Rest. *Časopis za kritiko znanosti*, 21(162/163), 15–21. <http://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-T2V6RDLM>
- Ule, M., & Kuhar, M. (2003). *Mladi, družina, starševstvo: spremembe življenjskih potekov v pozni moderni* (str. 156). Fakulteta za družbene vede.
- Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih. (2017). Uradni list RS, št.69/04, 101/07 - odl. US.
- Žakelj, T. (2007). Poimovanje starševskih vlog v razveznih postopkih. *Teorija in praksa*, 44(1/2), 173–190. http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20071-2_Zakelj.pdf

WOMAN AS THE PILLAR OF A SINGLE-PARENT FAMILY

Abstract: *The role of women in single-parent families is crucial and often very demanding. Women in these families often take on a dual role – that of a parent who provides love and nurturing, and that of the main financial and organizational caretaker. They often face challenges such as balancing work with family obligations, financial difficulties and finding emotional support. They also play an important role in creating a stable and loving environment for their children, which can be extremely difficult in circumstances without the support of the other parent. They also often have to be role models for their children, teaching them the importance of perseverance, responsibility and coping with stressful situations. We will focus on the importance of social structure and the impact of patriarchy on the lives of women in single-parent families. The aim is to shed light on how social norms and gender inequality shape women's experiences and how a feminist perspective can contribute to understanding these challenges. We will also explore the importance of social networks and support systems in dealing with the challenges of single-parent families. The aim is to highlight key sources of support that enable women to more easily balance parenthood, work and other responsibilities. We will also focus on the impact of the wider environment on the stability and well-being of single-parent families. The aim is to examine how various environmental factors affect the role of women and their ability to create a stable micro- and macro-environment for children.*

Keywords: *role of women, single-parent family, environmental impact, social factors, children*